

СЕКЦІЯ 4 АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; ФІНАНСОВЕ ПРАВО; ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК [342.9:347.91/.96]:004.773.5

DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8049/2025-3-7>

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦВ'ЯЗКУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА

Паскар Ауріка Лазорівна,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри процесуального права
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
a.pascar@chnu.edu.ua
orcid.org/0000-0002-0765-1143

Стаття присвячена комплексному аналізу використання систем відеоконференцв'язку як ефективного інструменту діджиталізації адміністративного судочинства України. **Метою дослідження** є всебічне вивчення сучасного стану та практики застосування підсистеми відеоконференцв'язку в адміністративних судах, аналіз міжнародного досвіду та нормативно-правового регулювання її використання, визначення ключових переваг і недоліків, а також формулювання перспективних напрямів подальшого розвитку та удосконалення. У дослідженні використано формально-юридичний, порівняльно-правовий, системно-структурний та соціологічний **методи**, що дозволило здійснити всебічний аналіз ролі систем відеоконференцв'язку як інструменту діджиталізації адміністративного судочинства. **Результати дослідження.** У роботі розкрито правові засади організації дистанційної участі учасників процесу, окреслено коло законодавчих актів, що регламентують відповідні процедури, та проаналізовано особливості їх практичного застосування. Досліджено європейські стандарти застосування відеоконференцій у судочинстві, що дозволило ідентифікувати їх ефективну модель організації та технічного забезпечення. Серед основних переваг дистанційних слухань зазначено підвищення ефективності, доступності та прозорості правосуддя, економію часу і ресурсів, забезпечення безпеки учасників процесу, а також можливість швидкого та гнучкого реагування судової системи на виклики цифрової ери та потреби громадян. Водночас визначено проблемні аспекти впровадження цієї підсистеми, зокрема технічні збої, нерівномірний рівень технічного забезпечення судів, недостатню підготовку персоналу, складнощі у забезпеченні конфіденційності та потребу вдосконалення процесуальних норм. Запропоновано науково обґрунтовані напрями оптимізації, що включають модернізацію технічної інфраструктури, гармонізацію національного законодавства з міжнародними стандартами, впровадження єдиних технічних вимог, підвищення рівня кібербезпеки та створення комплексних навчальних програм для суддів і персоналу. У **висновках** підсумовано, що реалізація цих заходів сприятиме розвитку електронного правосуддя в Україні, підвищенню ефективності адміністративного судочинства, забезпеченню рівного доступу до суду, зміцненню довіри до цифрових технологій у правовій сфері та створенню умов для більш прозорого і справедливого судового процесу.

Ключові слова: адміністративне судочинство, відеоконференцв'язок, діджиталізація правосуддя, дистанційні слухання, електронне правосуддя, правове регулювання.

USING VIDEO CONFERENCING SYSTEMS AS A TOOL FOR DIGITALIZATION OF ADMINISTRATIVE JUSTICE

Paskar Aurika Lazorivna,
Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Procedural Law
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
a.pascar@chnu.edu.ua
[/orcid.org/0000-0002-0765-1143](https://orcid.org/0000-0002-0765-1143)

This article provides a comprehensive analysis of the use of video conferencing systems as an effective tool for the digitalization of administrative justice in Ukraine. The study **aims** to examine the current state and practical implementation of video conferencing subsystems in administrative courts, analyze international experience and regulatory frameworks, identify key advantages and challenges, and outline prospective

*directions for further development and improvement. The study employs formal-legal, comparative-legal, systemic-structural, and sociological **methods**, which made it possible to comprehensively analyze the role of videoconferencing systems as an instrument of digitalization in administrative justice. **Research findings:** The research explores the legal foundations for organizing remote participation in judicial proceedings, outlines the relevant legislation governing such procedures, and examines the practical aspects of their application. European standards for the use of video conferencing in judicial processes are analyzed, allowing the identification of effective organizational and technical models. Key benefits of remote hearings include increased efficiency, accessibility, and transparency of justice, time and resource savings, enhanced participant security, and the ability of the judicial system to respond quickly and flexibly to the demands of the digital era and societal needs. At the same time, several challenges are highlighted, including technical malfunctions, uneven technical support across courts, insufficient staff training, difficulties in ensuring confidentiality, and the need to refine procedural rules. The article proposes evidence-based recommendations for optimization, including modernization of technical infrastructure, harmonization of national legislation with international standards, implementation of unified technical requirements, enhancement of cybersecurity measures, and the development of comprehensive training programs for judges and court personnel. The **conclusions** summarize that implementing these measures will contribute to the development of e-justice in Ukraine, improve the efficiency of administrative proceedings, ensure equal access to courts, strengthen trust in digital technologies within the legal sphere, and create conditions for a more transparent and fair judicial process.*

Keywords: administrative justice, video conferencing, digitalization of justice, remote hearings, e-justice, legal regulation.

Вступ. Діджиталізація судочинства передбачає впровадження та використання сучасних цифрових та онлайн-інструментів у судових процесах. Серед таких рішень – звернення до суду в електронній формі, використання електронного підпису та електронного документообігу, проведення судових засідань в режимі відеоконференцій тощо. Аналіз практики їх функціонування свідчить про наявність низки недоліків, що знижують ефективність їх використання. Зокрема, стосовно підсистеми відеоконференцзв'язку, це стосується питань забезпечення засад справедливого судового розгляду в ході проведення судових засідань в такому режимі, адже це може вплинути на взаємодію між судом та іншими учасниками судового процесу, на сприйняття і оцінку доказів. Існує ризик зниження якості комунікації, зокрема через технічні проблеми, недостатню якість звуку або зображення, а також затримки в передачі інформації. Не слід також ігнорувати той факт, що використання відеоконференції може вплинути на рівень доступності правосуддя, особливо для тих осіб, які не мають доступу до Інтернету, смартфонів чи іншого технічного оснащення потрібного для таких зв'язків. Це обумовлює необхідність систематизації та узагальнення наявної практики, виявлення проблемних аспектів та формування науково обґрунтованих пропозицій щодо перспективних напрямів удосконалення.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану та практики використання підсистеми відеоконференцзв'язку в адміністративному судочинстві України, дослідження міжнародного досвіду і нормативно-правового регулювання її застосування, виявлення переваг та недоліків, а також обґрунтування перспективних напрямів вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети передбачено дослідити правові засади та порядок застосування відеоконференцзв'язку в адміністративному судочинстві України, проаналізувати міжнародний досвід та законодавче регулювання їх використання, визначити переваги та проблемні аспекти впровадження і запропонувати науково обґрунтовані шляхи оптимізації. Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення) та спеціально-правові (порівняльно-правовий, формально-юридичний, системно-структурний)

методи. Логіка представлення матеріалу зумовлена поступовим переходом від аналізу національної нормативної бази до вивчення міжнародного досвіду, виявлення проблемних аспектів і формування пропозицій щодо їх удосконалення.

1. Використання відеоконференцій адміністративними судами

В Україні широке впровадження інформаційних технологій в роботу судів та інших органах судової влади, а також автоматизація їх діяльності розпочалося після визначення у якості ключового аспекту Стратегії реформування судової влади, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки, яка була схвалена Указом Президента України від 20 травня 2015 року № 276 (Стратегія, 2015). Затверджена Указом Президента України від 11 червня 2021 року № 231/2021 Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки визначає, зокрема, що недостатній рівень впровадження цифрових технологій у здійсненні правосуддя є однією з основних проблем, які зумовлюють необхідність подальшого удосконалення організації функціонування судової влади та здійснення правосуддя (Стратегія, 2021). Запровадження сучасних інформаційно – комунікативних технологій (далі – ІКТ) у діяльність органів судової влади стало однією з найзначніших змін. Будучи складовою електронного правосуддя, вони сприяють підвищенню ефективності судових процесів та роблять правосуддя більш доступним. Одним із найбільш перспективних та ефективних інструментів у цьому напрямі є відеоконференцзв'язок. Ним забезпечується дистанційна участь сторін у процесі та зменшуються витрати часу та ресурсів.

В адміністративному судочинстві України, участь суб'єктів провадження у судовому засіданні за допомогою відеоконференцзв'язку забезпечується Єдиною судовою інформаційно-комунікаційною системою (далі – ЄСІКС) (КАСУ, ч. 4 ст. 18). Процесуальний порядок участі учасників адміністративного судочинства у судових засіданнях у форматі відеоконференції встановлений адміністративним процесуальним законодавством. Зокрема ст. 195 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) визначає, що сторони справи та їхні представ-

ники можуть приєднуватися до засідання дистанційно – з іншого суду або з будь-якого місця за умови технічної можливості, якщо суд не визнав їхню особисту присутність обов'язковою. Для цього потрібно подати заяву не пізніше ніж за п'ять днів до засідання та повідомити інших учасників процесу. Суд розглядає заяву без виклику сторін і виносить ухвалу, де, за потреби, зазначає суд, відповідальний за організацію відеозв'язку. Дистанційна участь можлива через власні технічні засоби з використанням безпечних електронних ідентифікаторів, а у разі їх відсутності – за документами, що посвідчують особу. Ризик технічних збоїв при підключенні несе ініціатор відеоконференції, крім випадків, коли проблема виникла на боці суду. Свідки, перекладачі, експерти та спеціалісти можуть працювати в такому форматі лише з приміщення суду. Суд, що проводить або забезпечує відеоконференцію, перевіряє особи та повноваження учасників, а технічні засоби повинні гарантувати якісний звук і відео, безпеку передачі даних та можливість повноцінної участі в процесі. Уся відеоконференція фіксується, а записи зберігаються у матеріалах справи згідно з установленим порядком.

Щодо практичного використання відеоконференцзв'язку в судочинстві науковцями і практиками відмічається наявність низки проблем: недосконалість законодавчого регулювання (Ямковий, Теличко, Міма, Іванюк, 2021), технічною залежністю від обладнання та інтернет-з'єднання (Матеріали заходів, 2025), цифровою нерівністю серед учасників, ризиками кібербезпеки та захисту даних (Ільчишин, 2025), а також сумнівами у достовірності дистанційних свідчень і збереженні гласності процесу (Araujo, 2025). Ці фактори можуть ускладнювати доступ до правосуддя та впливати на ефективність судових засідань.

Проведений у 2024 році технічний та функціональний аудит ЄСІКС підтвердив наявність проблем у функціонуванні даної системи та було зроблено висновок про необхідність її комплексної модернізації. Як вирішення зазначеної проблеми, наказом Державної судової адміністрації України від 30 квітня 2025 року № 178 було затверджено нову Концепцію ЄСІКС. Вона покликана сформувати цілісне бачення її стану після модернізації, визначити підходи до впровадження, окреслити очікувані результати та потенційні ризики, передбачити необхідні законодавчі, інституційні й технічні зміни, а також забезпечити ефективну взаємодію всіх зацікавлених сторін (Наказ, 2025). Очікується, що реалізація даної концепції забезпечить створення ефективної інформаційної системи судочинства, здатної належним чином оперувати процеси електронного правосуддя та підвищувати доступність судових послуг для всіх учасників процесу.

2. Європейські стандарти відеоконференцзв'язку у судах

У рамках європейського права термін «електронне правосуддя» розглядається як такий, що охоплює широкий спектр ініціатив: використання електронної пошти; подання позовів у режимі онлайн; надання інформації в Інтернеті (включаючи судові рішення); відстеження в реальному часі реєстрації та стадій розгляду справи; можливість суддів і інших уповноважених осіб отримувати доступ до інформації в електронному вигляді; використання відеослухань та відеоконференцій

тощо (Посібник, 2016). У цілому технічні засоби розглядаються як такі, що сприяють підвищенню ефективності та прозорості судових проваджень та полегшення доступу до правосуддя для окремих осіб.

Парламентська асамблея Ради Європи заохочує розширення використання інструментів ІКТ, в тому числі відеоконференцій, як такі що сприяють обміну інформацією і мають потенціал для спрощення та прискорення процедур, підвищення послідовності та передбачуваності результатів (Доповідь, 2015). У посібнику з питань доступу до правосуддя у Європі підготовленого Агенцією Європейського Союзу з основних прав (European Union Agency for Fundamental Rights, FRA) і Радою Європи спільно з Секретаріатом Європейського суду з прав людини відмічається, що розвиток можливостей використання відеоконференцій та слухань у режимі відеозв'язку є одним із засобів сприяння правосуддю (Посібник, 2016). Так, використання відеоконференцзв'язку у судах розглядається як ефективний інструмент підвищення доступності правосуддя, оптимізації судових процедур та забезпечення передбачуваності судових рішень.

Комітет з правових питань та прав людини Парламентської асамблеї Ради Європи у спеціальній доповіді «Доступ до правосуддя та Інтернет: потенціал і проблеми» звертає увагу на потенціал онлайн-вирішення спорів для полегшення доступу осіб до правосуддя, що допомагає вирішувати суперечки швидше, за меншою вартістю та менш конфліктним способом, ніж традиційні судові процеси, з потенційно більшою гнучкістю у виборі використовуваних процедур та запропонованих рішень (Доповідь, 2015). Тому членам держав рекомендується просування та подальший розвиток механізмів онлайн-вирішення спорів.

Європейський суд з прав людини також накладає на держави позитивне зобов'язання обладнати суди та забезпечити засоби, необхідні для забезпечення використання технологій доступу до правосуддя. Зокрема, це було відмічено у рішенні у справі Лойер Партнерз а.с. проти Словаччини, у якій позивачу було відмовлено у реєстрації позову на тій підставі, що у суді не було необхідного обладнання для обробки електронних подань, тоді як закон фактично передбачав право заявника подавати позов в електронному вигляді (Рішення, 2009). Цей висновок вказує на те, що держава повинна забезпечити не лише законне право особи на доступ до суду, а й фактичні умови для його реалізації, зокрема технічне оснащення судів для подання позовів в електронному вигляді.

Щодо самої термінології, Європейська комісія з питань ефективності правосуддя у Керівництвах щодо проведення судових проваджень у режимі відео конференції, поняття «відео конференція» визначає як систему, яка дає змогу здійснювати одночасну двосторонню передачу зображення і звуку й таким чином забезпечує візуальну, аудіальну та вербальну взаємодію під час дистанційного слухання. А слухання, яке проводиться в режимі відео конференції визначається як «дистанційне слухання» (Керівні принципи, 2021). Узагальнено, поняття «відеоконференція» стосується саме технічної системи, яка забезпечує двосторонній обмін зображенням і звуком у реальному часі, тоді як «дистанційне слухання» описує сам формат проведення судового засідання за допо-

могою цієї технології. Такий підхід у термінології важливий, адже дозволяє відокремити інструмент (технічний засіб) від процесу (юридичної процедури), що сприяє точності нормативних документів і уникненню плутанини при регулюванні.

Серед основних переваг проведення судових засідань у режимі відеоконференцій відзначається те, що їх зростаюче використання даного способу зв'язку може знизити бар'єри для участі у судових засіданнях, особливо для осіб з обмеженою рухливістю, таких як особи з інвалідністю, які мають обмежений доступ до судової зали або складнощі в особистому спілкуванні (Доповідь, 2015). Однозначним є те, що використання таких технологій здатне підвищити оперативність та ефективність судових проваджень та полегшити доступ до правосуддя. Разом з тим, не слід ігнорувати наявність потенційного ризику обмеження або перешкоджання доступу до правосуддя іншим особам (наприклад тим, хто не має Інтернету), якщо вони повністю замінять традиційні процедури (Посібник, 2016). Вирішення даної проблеми можливе шляхом забезпечення збалансованого підходу між впровадженням цифрових технологій і збереженням доступу до традиційних способів участі в судовому процесі. Важливим є належне технічне оснащення судів, навчання та підтримка користувачів, а також якісне нормативно-правове регулювання.

У спеціальному висновку Консультативної Ради європейських суддів щодо технологій і правосуддя звертається увага на те, що організація відеоконференцій може полегшити проведення судових засідань з точки зору покращення умов безпеки та дистанційного отримання показань свідків чи експертів. Однак може виникнути недолік менш безпосереднього та менш точного сприйняття суддею слів чи реакцій сторони, свідка або експерта. Особливу увагу треба приділяти тому, щоб отримання свідчень за допомогою відеоконференцій не порушувало гарантованого права особи на захист (Висновок, 2011). З огляду на це важливим є забезпечення прав, закріплених у Європейській конвенції про захист прав людини (далі – Конвенція), зокрема права на справедливий суд (стаття 6) та права на ефективний засіб правового захисту (стаття 13). У цьому контексті варто відмітити, що сама Конвенція не встановлює конкретних специфічних вимог або стандартів щодо електронного правосуддя або до судових засідань в режимі відео конференції. Однак, їх застосування має відбуватися із дотриманням загальних вимог справедливого судового розгляду.

Важливим європейським правовим інструментом у сфері встановлення стандартів у сфері проведення судових проваджень у режимі відеоконференції є розроблення і затвердження на 36-му пленарному засіданні (16–17 червня 2021 р.) Європейською комісією з питань ефективності правосуддя Керівництв щодо проведення судових проваджень у режимі відео конференції (далі – Керівництва). У цьому документі викладено основні заходи, які держави та суди мають застосовувати під час судових проваджень у режимі відеоконференції, щоб захистити право на справедливий суд і забезпечити дотримання вимог щодо захисту персональних даних. Він окреслює ключові принципи проведення судових засідань онлайн, які мають слугувати орієнтиром

для держав і спрямовані на мінімізацію ризиків порушення прав сторін, зокрема права бути вислуханими, брати активну участь у процесі та користуватися правом на захист. Особлива увага приділяється технічним і організаційним вимогам для проведення таких судових засідань (Керівні принципи, 2021). У даних Керівництвах також рекомендовано судам залежно від вимог національного законодавства забезпечувати можливість участі осіб у судових засіданнях в режимі відеоконференції із залів суду, місць позбавлення волі, приміщень юридичних фірм чи інших безпечних місць, перелік яких не є вичерпним.

Висновки. Підсистема відеоконференцій зв'язку є важливим елементом діджиталізації адміністративного судочинства. Вона підвищує ефективність роботи судів і робить правосуддя більш доступним та прозорим. Використання відеоконференцій дозволяє економити час і ресурси та забезпечує дистанційну участь сторін у процесі. Разом з тим, існують технічні, організаційні та правові проблеми, які потребують вирішення.

Дистанційні слухання та відеоконференції полегшують доступ до суду та роблять процес швидшим і ефективнішим, але не повинні повністю замінювати традиційну особисту участь осіб у судових провадженнях.

Міжнародний досвід показує, що вдосконалення цієї підсистеми є перспективним і необхідним. Для цього важливо модернізувати технічну базу, узгодити законодавство з міжнародними стандартами та підвищити рівень кібербезпеки. Реалізація цих заходів сприятиме розвитку електронного правосуддя в Україні.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Access to justice and the Internet: potential and challenges. Report. Doc. 13918 of 10 November 2015. Parliamentary Assembly. URL : <https://pace.coe.int/en/files/22245/html>
2. Araujo, J. Technological Requirements for Videoconferencing Judicial Hearings: Enhancing the Credibility and Reliability of Remote Testimonies. 2025. URL : <https://arxiv.org/pdf/2507.19496>
3. European Commission For The Efficiency Of Justice (CEPEJ) Guidelines on videoconferencing in judicial proceedings Document adopted by the CEPEJ at its 36th plenary meeting (16 and 17 June 2021)) URL : <https://rm.coe.int/cepej-2021-4-guidelines-videoconference-en/1680a2c2f4>
4. Ilchysyn, N. Impact of digitalisation on the justice system: Challenges of administrative justice. Social and Legal Studies. 2025. Vol. 8, № 2. P. 238–247. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals2.2025.238>
5. Lawyer Partners v. Slovakia, Application No. 54252/07, decision of 16 June 2009. URL : <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93220>
6. Vladyslav Yamkovyi, Oksana Telychko, Iryna Mima, Nina Ivaniuk. Legal Aspects of Remote Trial. SHS Web Conf. – 2021. – Vol. 100. – IV International Scientific Congress “Society of Ambient Intelligence”. – DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110003006>
7. Висновок № 14 (2011) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету міністрів Ради Європи про правосуддя та інформаційні технології (IT). Страсбург, 9 листопада 2011 р. URL : <https://rm.coe.int/16807482fa>
8. Матеріали заходів. Ефективність та складнощі відеоконференцій у судових процесах. Вища школа адвокатури Національної Асоціації Адвокатів України. 26.05.2025. URL : <https://www.hsa.org.ua/blog/efektivnist-ta-skladnoshhi-videokonferencii-u-sudovix-procesax>
9. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

10. Наказ Державної судової адміністрації України від 30.04.2025 № 178 «Про затвердження Концепції ЄСІКС». URL : https://court.gov.ua/storage/portal/dsa/normatyvno-pravova%20baza/N_178_2025.pdf

11. Посібник з європейського права з питань доступу до правосуддя / Агенція Європейського Союзу з основних прав і Рада Європи. – 2016. – 235 с. – URL: <https://rm.coe.int/handbook-access-to-justice-ukr/1680a216af>

12. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки : Указ Президента України від 20.05.2015 № 276/2015. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text>

13. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки : Указ Президента України від 11.06.2021 № 231/2021. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>

REFERENCES:

1. Report (2015). Access to justice and the Internet: potential and challenges. Doc. 13918 of 10 November 2015. Parliamentary Assembly. URL: <https://pace.coe.int/en/files/22245/html>

2. Araujo, J. (2025). Technological Requirements for Videoconferencing Judicial Hearings: Enhancing the Credibility and Reliability of Remote Testimonies. Arxiv. URL: <https://arxiv.org/pdf/2507.19496>

3. CEPEJ (2021). European Commission For The Efficiency Of Justice. Guidelines on videoconferencing in judicial proceedings. URL: <https://rm.coe.int/cepej-2021-4-guidelines-videoconferencing-en/1680a2c2f4>

4. Ilchyshyn, N. (2025). Impact of digitalisation on the justice system: Challenges of administrative justice. Social and Legal Studies, 8(2), 238–247. DOI: <https://doi.org/10.32518/sals2.2025.238>

5. Decision (2009). Lawyer Partners v. Slovakia, Application No. 54252/07, decision of 16 June 2009. European Court of Human Rights. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93220>

6. Yamkovyi, V., Telychko, O., Mima, I., & Ivaniuk, N. (2021). Legal Aspects of Remote Trial. SHS Web Conf., 100. IV International Scientific Congress “Society of Ambient Intelligence”. DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110003006>

7. Opinion (2011). Opinion No. 14 (2011) of the Consultative Council of European Judges to the Committee of Ministers

of the Council of Europe on Justice and Information Technologies. Strasbourg, France. URL: <https://rm.coe.int/16807482fa>

8. Workshop materials (2025). Efektyvnist ta skladnoshchi videokonferentsii u sudovykh protsesakh [Efficiency and Challenges of Videoconferencing in Judicial Proceedings]. Vyscha Shkola Advokatury Natsionalnoi Asotsiatsii Advokativ Ukrainy [High School of Advocacy, National Association of Advocates of Ukraine], 26.05.2025. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/efektivnist-ta-skladnoshhi-videokonferencii-u-sudovix-procesax>

9. Code (2005). Kodeks administratyvnoho sudochynstva Ukrainy vid 06.07.2005 № 2747-IV [Code of Administrative Procedure of Ukraine]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

10. Order (2025). Nakaz Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy vid 30.04.2025 № 178 “Pro zatverdzhennia Kontseptsii YESIKS” [Order of the State Judicial Administration of Ukraine No. 178 “On Approval of the Concept of ESICS”]. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/dsa/normatyvno-pravova%20baza/N_178_2025.pdf

11. Handbook (2016). Posibnyk z yevropeiskoho prava z pytan dostupu do pravosuddia [Handbook on European Law on Access to Justice]. Agentsiia Yevropeiskoho Soiuzu z osnovnykh prav i Rada Yevropy [European Union Agency for Fundamental Rights and Council of Europe], 2016, 235 p. URL: <https://rm.coe.int/handbook-access-to-justice-ukr/1680a216af>

12. Decree (2015). Pro Stratehiiu reformuvannia sudoustroiu, sudochynstva ta sumizhnykh pravovykh instytutiv na 2015–2020 roky: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 20.05.2015 № 276/2015 [On the Strategy of Reforming the Judiciary, Judicial Proceedings and Related Legal Institutions for 2015–2020: Decree of the President of Ukraine No. 276/2015]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/276/2015#Text>

13. Decree (2021). Pro Stratehiiu rozvytku systemy pravosuddia ta konstytutsiinoho sudochynstva na 2021–2023 roky: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 11.06.2021 № 231/2021 [On the Strategy for the Development of the Judiciary and Constitutional Proceedings for 2021–2023: Decree of the President of Ukraine No. 231/2021]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>

Стаття надійшла до редакції 21.08.2025

Рекомендована до друку 12.09.2025

Опублікована 01.10.2025